

(NE)ZAPOSLENOST MLADIH I NEET POPULACIJA U HRVATSKOJ

Ivan Bedeniković*

Sadržaj

Članak tematizira nezaposlenost mladih i NEET populacije u Hrvatskoj te prikazuje normativne akte i trenutne izazove te potencijalne buduće korake ka povećanju zaposlenosti mladih u Hrvatskoj. Što se tiče siromaštva ili socijalne isključenosti, mladi su jedna od najizloženijih skupina. Članak, kombinacijom analize strateških dokumenata, statističkih podataka i relevantne znanstvene literature, pokušava prikazati stanje „na terenu“ te dati smjernice za daljnji rad na smanjenju nezaposlenosti mladih i NEET populacije u Hrvatskoj. *Garancija za mlade (GZM)* od 2013. godine novi je pristup na razini Europske unije za rješavanje pitanja nezaposlenosti mladih osoba, kojim se sve osobe mlađe od 25 godina (u RH mlađe od 30 godina) nastoje što brže aktivirati na tržištu rada. Slobodno se može reći kako je u Hrvatskoj uslijed protekle krize nezaposlenost mladih postala strukturnim problemom koji treba rješavati na razini kurikuluma u obrazovanju i pomoću rapidne prilagodbe procesima i stanju na tržištu rada. Činjenično je jasno kako postoji i neusklađenost između potreba tržišta rada i obrazovnog sustava. Neovisno o tome koja je zemlja u pitanju, politike prema mladima i politike zapošljavanja istih, tj. smanjenja njihove nezaposlenosti (naravno, uključujući NEET populaciju), moraju biti politički prioritet svih političkih garnitura na razini europskog i nacionalnog konsenzusa, i to sad i odmah. Mladi i njihovo obrazovanje, zapošljavanje i prosperitet su *condicio sine qua non* budućeg razvoja i opstanka svake zemlje.

Ključne riječi: nezaposlenost mladih, Garancija za mlade, NEET, EU, Hrvatska.

.....
*Magistar politologije. Trenutno zaposlen kao istraživač na Institutu za razvoj i međunarodne odnose (IRMO). Kontakt: ivan.bedenikovic92@hotmail.com

Uvod

Zemlje članice Europske unije (EU) neminovno se nalaze u vremenima visoke nezaposlenosti mladih koja kotira vrlo visoko među trenutnim Unijinim izazovima. Ovaj članak tematizira nezaposlenost mladih i NEET¹ populacije u Hrvatskoj te prikazuje normativne akte, trenutne izazove i potencijalne buduće korake ka većoj zaposlenosti mladih u Hrvatskoj. Što se tiče siromaštva ili socijalne isključenosti, mladi su jedna od najizloženijih skupina. Tim više, potrebno je urgentno i ciljano djelovanje kako bi prostor Europske unije (p) ostao prostor za prosperitet i rad mladih. Financijska (i ina) kriza, koja je izbila koncem prvog desetljeća ovog stoljeća, narušila je zaposlenost svih društvenih skupina, a naročito zaposlenost mladih u gotovo svim zemljama članicama Europske unije.

Članak, kombinacijom analize strateških dokumenata, statističkih podataka i relevantne znanstvene literature, pokušava prikazati stanje „na terenu“ te dati smjernice za daljnji rad na smanjenju nezaposlenosti mladih i NEET populacije u Hrvatskoj. Kada se raspravlja o dotičnim temama, potrebno je dotaknuti se strateških dokumenata EU, poput Europe 2020. i *Europskog semestra*² (koji sadrži strateške smjernice za provođenje Europe 2020), *Garancije za mlade*, *Govora o stanju Unije*, *Inicijative za zapošljavanje mladih*, *Zajedničkog izvješća Europske komisije i Vijeća Europske unije o zapošljavanju* i sl.

Također, relevantno je proučiti i hrvatsko nacionalno zakonodavstvo koje oblikuje politiku zapošljavanja mladih, odnosno specifičnosti svake od zemalja članica EU putem *Plana implementacije Garancije za mlade*. Nadležnost EU na tome polju obuhvaća podupirujuću ulogu, tj. *soft* potporu, i koordinaciju zemalja članica. Na koncu, novija znanstvena istraživanja i studije daju vrlo koristan *input* razmatranju ove, nadasve zanimljive i sveprisutne tematike. Ona izvrsno detektiraju kako je ukupno stanje nezaposlenosti mladih u svakoj pojedinoj zemlji pod utjecajem mnogih faktora, a neki od njih su: odnos produktivnosti i konkurentnosti gospodarstva, iznos troškova rada, cijena rada te novčane naknade za vrijeme trajanja nezaposlenosti (Bejaković i Mrnjavac, 2016: 32-33). S druge strane, nezaposlenost mladih utječe i na pojedinca i na zajednicu: ona sa sobom nosi negativne ekonomske (osiromašenje,

.....
¹NEET je akronim (*Not in Education Training or Employment*) za mlade koji nisu zaposleni, niti su u sustavu obrazovanja i osposobljavanja. Termin se prvi put pojavio 1990-ih, u *policy* raspravama u Ujedinjenom Kraljevstvu oko potrebe reintegracije mladih ljudi između 16 i 18 godina koji su „ispali“ iz sustava obrazovanja, ali se nisu uspjeli integrirati na tržištu rada. U *policy* raspravama u Europskoj uniji termin je prvi put konkretno upotrijebljen unutar strategije Europa 2020. (Eurofound, 2016a: 1).

² *Timeline Semestra* dostupan je na hrvatskom jeziku. Izvor v. u Literaturi.

gubitak prihoda, smanjenje kupovne moći), socijalne (mentalno stanje pojedinca, agresivni stavovi, konzumacija alkohola i droge, kriminalno ponašanje itd.) i političke implikacije (odljev mozgova, proračunski deficit, demografska slika) koje se potom manifestiraju na cjelokupno društvo (Bilić i Jukić, 2014: 493-494).

Strateški dokumenti Europske unije za ublažavanje nezaposlenosti mladih

Za *Europu 2020.* slobodno se može reći da je ključni dokument EU na temelju kojega se razvijaju daljnje strategije i inicijative na mnogim područjima do 2020. godine. Isto tako, Europska komisija (EK, dalje Komisija) predložila je pet mjerivih ciljeva EU koji bi trebali usmjeriti proces djelovanja i biti pretvoreni u nacionalne ciljeve: zapošljavanje, istraživanje i inovacije, klimatske promjene, obrazovanje, siromaštvo (v. *Prilog 1*). Konkretna predvodnička inicijativa koja se bavi tematikom mladih i NEET osoba unutar ovoga strateškog dokumenta jest *Mladi u pokretu*³, s ciljem povećanja učinka obrazovnih sustava i olakšavanja ulaska mladih na tržište rada (EK, 2010: 3-7). Nezaposlenost mladih i načini kako suzbiti istu nalaze se „u srcu“ europske agende od 2010. i donošenja dotične Strategije. U tom smislu, NEET indikator pokazao se kao snažan alat za razumijevanje ranjivosti mladih ljudi u domeni participacije na tržištu rada i socijalne inkluzije.

Za vrijeme trajanja krize (od 2008.), 17 zemalja članica EU zabilježilo je 2013. godine najveće stope nezaposlenosti mladih u povijesti. Iste godine zabilježena je i najniža stopa zaposlenosti mladih u povijesti EU – samo 32.2%. Usprkos znakovima općeg oporavka u EU do danas, nezaposlenost mladih ostaje vrlo visoka u mediteranskim zemljama, odnosno zemljama članicama EU kao što su Cipar i Portugal (viša od 30%) ili Hrvatska, Grčka, Italija i Španjolska (viša od 40%) (Eurofound, 2016a: 1-5). Najnoviji podaci Eurostata o nezaposlenosti mladih u dotičnim zemljama iz rujna 2016. pokazuju kako je došlo do manjeg pada nezaposlenosti. Međutim, u nekim zemljama, kao što su Grčka i Španjolska, ona je i dalje na visokoj razini, i to iznad 40% (v. *Tablicu 1*).

.....
³ V. više u EK, 2010: 15-16.

Tablica 1. – Nezaposlenost mladih u odabranim EU zemljama članicama za 2016.

Zemlja	Nezaposlenost mladih (ispod 25 godina)
Cipar	29.9%
Grčka	46.1%
Hrvatska	30.1%
Italija	37.4%
Portugal	28.6%
Španjolska	43.0%

Prilagođeno prema Eurostat, 2017.

*Garancija za mlade*⁴ (GZM) od 2013. godine novi je pristup na razini EU za rješavanje pitanja nezaposlenosti mladih osoba, kojim se sve osobe mlade od 25 godina (u RH mlade od 30 godina) nastoje što brže aktivirati na tržištu rada. Brza aktivacija podrazumijeva dobivanje kvalitetne ponude u roku 4 mjeseca od trenutka napuštanja ili završetka obrazovanja ili ulaska u nezaposlenost, bez obzira na to je li osoba prijavljena na zavodu za zapošljavanje (MRMS, 2016a). Na stranicama resornoga ministarstva dostupan je podatak kojim se procjenjuje da uspostava GZM- a za cijelu Eurozonu stoji oko 21 milijardu eura godišnje, ili 0.22% BDP-a Unije. Međutim, neaktivnost mladih bila bi još skuplja – procjenjuje se da samo NEET osobe stoje oko 153 milijarde eura godišnje, ili oko 1.21% BDP-a – kroz doprinose, izgubljene zarade i poreze. Za realizaciju programa GZM u Hrvatskoj, rezervirano je 61.82 milijuna eura iz dodatnog fonda *Inicijative za zapošljavanje mladih (Youth Employment Initiative – YEI)*, kojima se pridodaje isti ili čak viši iznos iz *Europskoga socijalnog fonda (ESF)* (MRMS, 2016b).

GZM može se smatrati mjerom *par excellence* usmjerenom ka tržišnoj inkluziji mladih ljudi tako da im se ponudi zaposlenje, nastavak obrazovanja ili osposobljavanja. Tri godine nakon pokretanja GZM-a Komisija je izvijestila kako su ostvareni dobri rezultati pa sada u EU ima 1.4 milijuna manje nezaposlenih mladih ljudi negoli prije uvođenja ove mjere. Godišnje stope nezaposlenosti mladih smanjile su se u razdoblju do 2015. za 3.4 postotna boda, na 20.3%, a broj NEET osoba u EU smanjio se za 1 postotni bod, na prosječnih 12%. Stope nezaposlenosti mladih i NEET populacije

.....
⁴ GZM prvi se put spominje 1981. kada se defnira kao društvena okolnost u kojoj se svim mladima garantiraju šanse za obrazovanje, praksu i zaposlenje sukladno njihovim osobnim aspiracijama, mogućnostima i interesima, kao i potrebama te ciljevima društva i gospodarstva (Bejaković i Mrnjavac, 2016, 34).

vrlo su nejednake u EU, ali obje su se stope smanjile u većini država članica. U istom razdoblju, u mnogim državama članicama EU nezaposlenost mladih brže se smanjila nego nezaposlenost odraslih (EK, 2016a: 2). U Hrvatskoj je Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) započeo s provedbom GZM-a 1. srpnja 2013. te je paket mjera za mlade pod nazivom *Mladi i kreativni* dopunio s dodatnih 11 mjera prvenstveno usmjerenih na mlade do 29 godina. Trenutno taj paket sadrži ukupno 25 mjera (HZZ, 2016)⁵.

Nadalje, predsjednik EK Jean Claude Juncker u *Govoru o stanju Unije 2016*. naglasio je da, koliko god ulagali u poboljšanje uvjeta u inozemstvu, moramo ulagati i u rješavanje humanitarne krize „kod kuće“ – ponajviše moramo ulagati u svoje mlade ljude. On se ne želi pomiriti s time da Europa postaje kontinent nezaposlenih mladih⁶. K tome, osobe rođene nakon 2000. godine, tzv. *generacija S*, mogle bi postati prvim naraštajem u zadnjih 70 godina koji je siromašniji od svojih roditelja (EK, 2016b: 15). Dva dana nakon Junckerova Govora održan je sastanak na vrhu EU u Bratislavi, gdje je u *Izjavi i planu iz Bratislave* (EV, 2016a: 1-5) rečeno kako Unija možda nije savršena, ali je najbolji instrument koji imamo za prevladavanje novih izazova. Na tom sastanku dogovoreno je da će se, nastavno na *Govor* i donesene zaključke, u prosincu na sljedećem sastanku Europskog vijeća (EV) u Bruxellesu iznijedriti konkretne mjere i odluke o potpori EU državama članicama u borbi protiv nezaposlenosti.

EV je na dotičnom sastanku pozvalo na nastavak GZM-a i pozdravilo povećanu potporu upućenu YEI-u. Također, pozvalo je i na nastavak rada na najnovijim inicijativama Komisije posvećenim mladima, poput inicijativa u vezi s mobilnošću, obrazovanjem i razvojem vještina te *Europskim snagama solidarnosti* (EV, 2016b: 5)⁷. Istoga dana kada su pokrenute *Europske snage solidarnosti*, u prosincu 2016. pokrenuta je i najnovija inicijativa Komisije – *Investing in Europe's Youth*. Ona podcrtava mjere koje će povećati zapošljavanje mladih, nadograditi i modernizirati obrazovanje, povećati ulaganja u vještine mladih te poboljšati prilike za učenje i studiranje u inozemstvu. Inicijativa pokriva četiri područja od ključne važnosti za mlade: zapošljavanje, studiranje i rad u inozemstvu, obrazovanje i osposobljavanje, solidarnost i participaciju (EK, 2016c).

.....
⁵ Za detaljan uvid u popis i sadržaj svih 25 mjera v. HZZ, 2016.

⁶ Pored ovog problema, gotovo trećina (31.2%) mladih (u dobi od 18 do 24) bila je 2015. izložena opasnostima od siromaštva ili socijalne isključenosti (EK i Vijeće EU, 2016: 15).

⁷ *Europske snage solidarnosti* nova su inicijativa EU kojom se stvaraju mogućnosti za mlade tako da volontiraju ili rade na projektima koji su korisni zajednicama i osobama diljem Europe. Tu je inicijativu najavio Juncker, u spomenutom Govoru u rujnu 2016, a službeno je pokrenuta u prosincu 2016. godine (Europski portal za mlade, 2016).

Karakteristike NEET populacije

Ključni nalazi istraživanja *Europske zaklade za poboljšanje životnih i radnih uvjeta o različitosti* NEET osoba pokazali su kako je moguće identificirati izazove i karakteristike istih koje pravilno skrojene *policy* inicijative mogu efektivno adresirati. Radi se o sljedećim pokazateljima (Eurofound, 2016a: 2):

- i. socio-demografski faktori – broj NEET osoba raste s porastom godina, a mlade su žene izloženije tome da postanu dijelom te populacije;
- ii. obrazovni uspjeh – najveći dio NEET populacije sačinjavaju mladi ljudi sa sekundarnim stupnjem obrazovanja, tzv. *missing middle*; međutim, rizik postajanja dijelom te skupine smanjuje se što je viša razina obrazovanja osobe;
- iii. registracija pri zavodima za zapošljavanje (*Public Employment Services* - PES) – dok je više od polovice ove skupine nezaposleno i više bi od dvije trećine istih htjelo raditi, samo 57% NEET osoba registrirano je pri PES- ovima;
- iv. kompozicija – više od polovine NEET populacije sastoji se od kratkoročno i dugoročno nezaposlenih;
- v. varijacije između grupa – široke su varijacije između zemalja članica EU u veličini i kompoziciji NEET populacije; primjerice, u nordijskim, zapadnim i kontinentalnim zemljama najveći dio te populaci je kratkoročno je nezaposlen, u nekim južnim i mediteranskim zemljama u najvećoj mjeri to su dugoročno nezaposleni i obeshrabreni radnici, dok su u istočnim zemljama žene najizloženije postajanju NEET osobama (najčešće zbog obiteljskih i majčinskih obveza).

Iako je taj termin nerijetko krizitiran radi heterogenosti populacije koju obuhvaća, izučavanje NEET osoba neminovno je pomoglo pri redefiniranju ciljeva europskih javnih politika, naročito politika koje se tiču tržišta rada. Ono što je zajedničko ovoj populaciji jest to da su to osobe koje ne akumuliraju ljudski kapital (koji zasigurno posjeduju) u obrazovni i tržišni sustav, te činjenica da različite grupe unutar te kategorije imaju vrlo različite karakteristike i potrebe (Eurofound, 2016a: 1). Spomenuta *Zaklada* raščlanila je NEET populaciju na sedam podskupina (Eurofound, 2016a: 61):

- 1) kratkotrajno nezaposleni – osobe koje traže zaposlenje i u mogućnosti su započeti s radom unutar dva tjedna uz trajanje nezaposlenosti ispod 12 mjeseci;
- 2) dugotrajno nezaposleni – osobe koje traže zaposlenje i u mogućnosti su započeti s radom unutar dva tjedna uz trajanje nezaposlenosti iznad 12 mjeseci;
- 3) ponovno upisani – a) osobe koje ne traže zaposlenje s obzirom da su već pronašle posao koji će započeti uskoro; b) osobe koje ne traže zaposlenje i nisu pronašle nikakav posao (koji bi započele kasnije) jer čekaju ponovni poziv na posao; c) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti s istim radi obrazovanja ili osposobljavanja;
- 4) nedostupni – a) osobe koje ne traže zaposlenje radi bolesti ili nesposobnosti; b) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti s istim radi bolesti ili nesposobnosti;
- 5) obiteljske obaveze – a) osobe koje ne traže zaposlenje radi čuvanja djeteta ili hendikepiranih odraslih ili radi ostalih osobnih ili obiteljskih obaveza; b) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti isto unutar dva tjedna radi obiteljskih obaveza (uključujući majčinstvo);
- 6) obeshrabreni radnici – osobe koje ne traže zaposlenje radi osjećaja da je rad nedostupan;
- 7) ostale NEET osobe – a) osobe koje ne traže zaposlenje radi umirovljenja ili radi razloga koji nisu specificirani; b) osobe koje traže zaposlenje, ali nisu u mogućnosti započeti s istim radi razloga koji nisu specificirani ili radi vojne službe ili radi angažiranosti u civilnim službama u zajednici.

Koje su točne odrednice koje pospješuju ulazak u ovu grupu ljudi? *Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj* (OECD, 2016: 24-33) navodi nekoliko najbitnijih i indikativnih. Glavni, odnosno odlučujući faktor jest niska razina obrazovanja. Osnovne vještine također su važna determinanta – niska razina pismenosti i računanja otežava pronalazak posla. Nadalje, ne-kognitivne vještine poput savjesnosti, emocionalne stabilnosti ili otvorenosti novim iskustvima, faktori su koji su relevantni u završetku obrazovanja, pronalasku posla i zarađivanju plaće. Također, žene su suočene s većim rizikom postajanja NEET osobom negoli muškarcima; pošto se mladi ljudi između 25 i 29 godina češće odlučuju imati djecu, postotak jaza između spolova unutar ove

skupine još je izraženiji.

Još jedan faktor prema OECD-u doprinosi rastu ove populacije – zdravlje. Naime, NEET se populacija oko pet puta više žali na zdravstvene probleme negoli njihovi vršnjaci. Pored toga, mladi ljudi rođeni u inozemstvu u većem su riziku postajanja dijelom ove populacije negoli oni rođeni u domovini (*native born*). Na koncu, mladi nezaposleni i neaktivne NEET osobe manje su skloni živjeti sa svojim roditeljima negoli oni koji nisu u toj populaciji – oko polovice ukupnog broja NEET osoba živi sa svojim roditeljima, dok za osobe koje ne spadaju u NEET populaciju taj podatak iznosi skoro dvije trećine.

Mladi i NEET populacija u Hrvatskoj⁸

Analiza opće prijavljene nezaposlenosti i kretanja od 2008. do 2012. ukazuje da se broj mladih nezaposlenih osoba ispod 29 godina povećao za 58% (s 68.053 na 107.506), što je daleko više od povećanja od 38% općeg nezaposlenog stanovništva. Udio mladih u ukupnoj nezaposlenosti povećao se s 28.7% u 2008. na 33.1% u 2012. godini (s 16.8% na 19.1% za dobnu skupinu 15-24). Kretanja nezaposlenosti i zaposlenosti pokazuju da ukupno 48.1% novonastalih nezaposlenih predstavljaju mladi (MRMS, 2014: 4).

Bez ikakve zadržke može se kazati kako je hrvatsko tržište rada vrlo surovo i nezahvalno; niska aktivnost i mala zaposlenost uz visoku nezaposlenost (naročito mladih – za nezaposlenost mladih u Hrvatskoj *v. Tablicu 2*) govore same za sebe. Naravno, činjenično je jasno kako postoji i neusklađenost između potreba tržišta rada i obrazovnog sustava. Bejaković i Mrnjavac (2016: 33) naglašavaju kako su u Hrvatskoj prisutna dva problema vezana uz zapošljavanje mladih. Prvo, kao i ostale zemlje EU⁹, Hrvatska ima ozbiljan problem sa zaposlenošću mladih osoba kod kojih se događa kasni ulazak na tržište rada te se time smanjuje stopa aktivnosti mladih osoba. Drugo, mladi ljudi izlažu se socijalnoj isključenosti i nepovoljnom položaju prilikom dugotrajne nezaposlenosti.

.....
⁸ Hrvate u 2016. iznimno muči nezaposlenost (61%), nakon toga ekonomska situacija (34%) i javni dug (27%) (Eurobarometer, 2016).

⁹ Godina 2013. bila je najgora godina u povijesti EU što se tiče nezaposlenosti mladih (23.7%). 2015. godine stopa je pala na 20.3% (Bejaković i Mrnjavac, 2016). Eurostat je u siječnju ove godine izvijestio kako je ta stopa u studenome 2016. bila 18.8% (Eurostat, 2017).

Tablica 2. – Ključni pokazatelji za Hrvatsku i EU28 (prosjeak)¹⁰

Ključni pokazatelji		Hrvatska (%)	EU28 (%)
Udio mladih (15-24) u ukupnoj populaciji (2015.)		11.5	11.2
Nezaposlenost mladih (15-24)	2015.	43.0	20.3
	2016.	30.1*	18.8**
NEET populacija (15-24)	2014.	19.3	12.5
	2015.	18.5	12

Prilagođeno prema: Eurostat, 2016/2017; EK i Vijeće EU, 2016: 87; Eurofound, 2016a: 11.

* zadnji podaci za rujan 2016.

** zadnji podaci za studeni 2016.

Iz *Tablice 2* može se iščitati kako je nezaposlenost mladih između 15 i 24 godine starosti u 2016. bila manja za 12.9 postotnih poena negoli u 2015. (30.1% naprama 43%). Na prvu je ovakav podatak zapanjujući te sugerira kako se situacija za mlade ljude u Hrvatskoj enormno popravila tijekom samo 12 mjeseci. Međutim, analizirajući ovu temu nemoguće je ne spomenuti sada već opći trend „odljeva mozгова“ izvan zemlje (naročito mladih koji su netom završili obrazovanje) te depopulacijski trend na nacionalnoj razini koji značajno utječe na kreiranje (nacionalnih) politika koje se tiču mladih. K tome, sve veći broj ljudi „ulazi“ u mjeru *Stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa*¹¹ (SOR), što znatno utječe na ovakve statističke pokazatelje. Naime, kao što je vidljivo u *Tablici 3*, na početku 2016. od svih korisnika *Aktivne politike zapošljavanja* čak 55.4% bilo je korisnika SOR-a. Od novouključenih korisnika tijekom 2016. udio SOR-a je 39.9%, a od ukupnih korisnika svih mjera skoro polovinu činili su korisnici SOR-a (47.1%).

¹⁰ Podaci za 2016. na Eurostatu u trenutku pisanja članka još nisu bili dostupni, osim podatka za nezaposlenost mladih (Eurostat, 2017).

¹¹ Od početka ožujka 2017. naknada za SOR trebala bi se povećati za 220 kuna, na 2620 kuna. Predviđaju to promjene Zakona o poticanju zapošljavanja koje bi u veljači po hitnom postupku trebale biti prihvaćene u Hrvatskom saboru. Prema prijedlogu Zakona, visina naknade ujednačila bi se s minimalnom plaćom koja za 2017. godinu iznosi 3276 HRK bruto (Poslovni.hr, 2017).

Tablica 3. – Ukupan broj korisnika Aktivne politike zapošljavanja i korisnika SOR-a u 2016.

Vrsta mjere	Aktivni korisnici početkom 2016.	Novouključeni u 2016.	Ukupni korisnici tijekom 2016.
UKUPNO	33 021	37 707	70 728
SOR	18 307	15 059	33 366
Udio SOR-a (u%)	55.4%	39.9%	47.1%

Prilagođeno prema HZZ, 2017: 5.

Tomić (EK, 2015) najveći fokus u vezi NEET populacije u Hrvatskoj stavlja na registraciju te populacije kao preduvjet za bilo kakve daljnje radnje; naime, bez administrativnih podataka o toj populaciji (osim registriranih i nezaposlenih osoba) nitko zapravo ne zna kakva je struktura istih, koji su razlozi neaktivnosti te koje su prikladne mjere pomoći. Pomoću detektiranja i registracije NEET osoba moglo bi se ustanoviti u kojemu je trenutku osoba „nestala“ iz sustava. Rješenje ovoga problema moglo bi biti u *Sporazumu o poslovnoj suradnji za razmjenu podataka*, potpisanom 5. studenog 2015. između tadašnjeg Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Svrha razmjene podataka između potpisnika ovog *Sporazuma* jest identifikacija broja i strukture osoba u dobnoj skupini od 15 do navršениh 30 godina života koje nisu u obrazovanju, izobrazbi ili zaposlenju, radi kreiranja i provedbe smjernica i mjera usmjerenih ka ponovnom uključivanju identificiranih osoba u obrazovanje ili na tržište rada (Vlada RH, 2016).

Sagledaju li se oba pokazatelja (stopa nezaposlenosti mladih i stopa NEET skupine) iz *Priloga 2* koja su indikativna za sumiranje ovoga poglavlja, dolazi se do vrlo nezahvalnih činjenica. Što se tiče stope nezaposlenosti mladih, vidljivo je kako se Hrvatska nalazi u skupini „slabi, ali se popravljaju“, zajedno s Ciprom i Španjolskom. Što se tiče stope NEET skupine, Hrvatska se ovdje nalazi u skupini „u kritičnoj situaciji“, zajedno sa Bugarskom, Italijom i Rumunjskom.

Međutim, u Hrvatskoj se gotovo sve kategorije stanovništva nalaze u području visoke nezaposlenosti koja je viša od prosjeka EU. Drugim riječima, ključni problem nije (nužno) nezaposlenost pojedinih ugroženih skupina na tržištu rada, već opći nedostatak radnih mjesta (Rančić i Durbić, 2016: 52).

Zaključak

U Hrvatskoj je u posljednjim godinama koje obuhvaća ova analiza nezaposlenost mladih postala strukturnim problemom. Taj problem potrebno je permanentno rješavati pristupom na razini kurikuluma u obrazovanju te prilagodbom procesima i stanju na tržištu rada. Dakle, trend smanjenja nezaposlenosti mladih i NEET populacije, nažalost, prije je posljedica iseljavanja mladih i korištenja kratkoročnih mjera (naročito SOR-a) negoli nekih korjenitih strateško-strukturnih politika. Neminovno je da se takva situacija mora promptno promijeniti i da postupak utvrđivanja pouzdanih statističkih podataka, te nakon toga hvatanje ukoštac s prikazanim problemima, moraju biti na vrhu političke agende. U Hrvatskoj je stopa nezaposlenosti mladih visoka, ali se popravlja, dok je stopa NEET populacije u kritičnoj situaciji. Neovisno o tome koja je zemlja u pitanju, politike prema mladima i politike zapošljavanja istih, tj. smanjenja njihove nezaposlenosti (naravno, uključujući NEET populaciju), moraju biti politički prioritet svih političkih garnitura na razini europskog i nacionalnog konsenzusa, i to sad i odmah. Mladi i njihovo obrazovanje, zapošljavanje i prosperitet su *conditio sine qua non* budućeg razvoja i opstanka svake zemlje.

Literatura

Bejaković, Predrag i Mrnjavac, Željko (2016) Nezaposlenost mladih i mjere za njezino ublažavanje u Hrvatskoj. *Političke analize*. 7 (27): 32-38.

Bilić, Nikolina i Jukić, Marijana (2014) Nezaposlenost mladih – ekonomski, politički i socijalni problem s dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo. *Pravni vjesnik*. 30 (2): 485-505.

Eurobarometer (2016) Public opinion – Croatia. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/42/groupKy/208> (5. siječnja 2017).

Eurofound (2016) *Exploring the diversity of NEETs*. Publications Office of the European Union. Luxembourg. Dostupno na: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1602en.pdf (16. siječnja 2017).

Europska komisija (EK, 2010) Europa 2020. *Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast*. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Strukturni%20fondovi%202014.%20%E2%80%93%202020/eu_r.pdf

(5. siječnja 2017).

Europska komisija (EK, 2015) *Peer Country Comments Paper - Croatia. NEETs in Croatia – not in employment, education or training – but where are they?*. Dostupno na: <http://www.eizg.hr/hr-HR/Osvrt-strucnjaka-na-%E2%80%9EPristup-NEET-populaciji-kljucni-sastojci-za-uspjesno-partnerstvo-u-poboljsanju-participacije-na-trzistu-rada%E2%80%9C-1511.aspx> (20. siječnja 2017).

Europska komisija (EK, 2016a) *Komunikacija Komisije: Tri godine provedbe Jamstva za mlade i Inicijative za zapošljavanje mladih*. Dostupno na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12749-2016-INIT/hr/pdf> (20. siječnja 2017).

Europska komisija (EK, 2016b) *Govor o stanju Unije*. Dostupno na: <http://bookshop.europa.eu/en/state-of-the-union-2016-pbNA0216997/> (6. siječnja 2017).

Europska komisija (EK, 2016c) *Launch of the initiative Investing in Europe's Youth*. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=2692&furtherNews=yes> (10. siječnja 2017).

Europska komisija (2017) *Vremenski okvir europskog semestra*. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/european-semester-timeline_hr (20. siječnja 2017).

Europska komisija i Vijeće Europske unije (EK i Vijeće EU, 2016) *Nacrt zajedničkog Izvješća Komisije i Vijeća o zapošljavanju*. Dostupno na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14364-2016-INIT/hr/pdf> (14. siječnja 2017).

Europski portal za mlade (2016) *Europske snage solidarnosti*. Dostupno na: https://europa.eu/youth/solidarity/faq_hr (28. prosinca 2016).
Europsko Vijeće (EV, 2016a) *Izjava i plan iz Bratislave*. Dostupno na: http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2016/9/47244647412_hr.pdf (14. siječnja 2017).

Europsko vijeće (EV, 2016b) *Zaključci Europskog vijeća*, 15. prosinca 2016. Dostupno na: http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2016/12/47244652435_hr.pdf (14. siječnja 2017).

- Eurostat (2016) *Ratio of young people in the total population on 1 January by sex and age*. Dostupno na: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_emo_020&lan g=en (15. siječnja 2017).
- Eurostat (2017) *Euro area unemployment at 9.8%*. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7784700/3-09012017-AP-EN.pdf/a71f5105-0f38-4f52-ba3a-c6f3cf6f9c41> (15. siječnja 2017).
- Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ, 2016) Paket mjera za mlade „Mladi i kreativni“. Dostupno na: <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=11698> (29. siječnja 2017).
- Hrvatski zavod za zapošljavanje (2017) *Promjene u evidentiranoj nezaposlenosti tijekom prosinca te stanje registrirane nezaposlenosti na kraju prosinca na kraju 2016. godine*. Dostupno na: http://www.hzz.hr/UserDocsImages/PR_Nezaposlenost-Zapostljavanje_12_2016.pdf (16. siječnja 2017).
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (MRMS, 2014) Plan implementacije Garancije za mlade. Dostupno na: <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2014/04/plan-implementacije-gzm.pdf> (28. siječnja 2017).
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (MRMS, 2016a) Što se zapravo mladima „garantira“ putem Garancije za mlade/Youth Guarantee? Dostupno na: <http://www.mrms.hr/pitanje/sto-se-zapravo-mladima-garantira-putem-garancije-za-mlade-youth-guarantee/> (25. siječnja 2017).
- Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (MRMS, 2016b) Koliki će biti ukupni fond Garancije za mlade. Dostupno na: <http://www.mrms.hr/pitanje/koliki-ce-bit-ukupni-fond-garancije-za-mlade> (10. siječnja 2017).
- Poslovni.hr (2017) *Od 1. ožujka povećava se naknada za stručno osposobljavanje*. Dostupno na: <http://www.poslovni.hr/hrvatska/od-1-ozujka-povecava-se-naknada-za-strucno-ospobljavanje-323478> (29. siječnja 2017).
- Rančić, Nenad i Durbić, Jelena (2016) Uzroci nezaposlenosti i utjecaj na smanjenje zaposlenosti kroz institucionalno-strukturne reforme u Republici Hrvatskoj. *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*. 50 (100): 39-54.
- Tomić, Iva (2015) *NEETs in Croatia – not in employment, education or training – but where are they? Peer Review on „Targeting NEETs – key ingredients for successful partnership in improving labour market participation“*.

Vlada Republike Hrvatske (Vlada RH, 2016) *Garancija za mlade – znanjem i iskustvom do zaposlenja*. Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/garancija-za-mlade-znanjem-i-iskustvom-do-zaposlenja/16462> (29. siječnja 2017).

Prilozi

Prilog 1. Glavni ciljevi Strategije 2020.

DODATAK 1 – EUROPA 2020.: PREGLED

GLAVNI CILJEVI

- Povećati stopu zaposlenosti stanovništva u dobi između 20-64 sa sadašnjih 69% na najmanje 75%.
- Realizirati cilj za ulaganje 3% BDP-a u istraživanje i razvoj, prvenstveno unapređujući uvjete za ulaganje privatnog sektora u istraživanje i razvoj te razviti nove pokazatelje za praćenje inovacija.
- Smanjiti emisiju stakleničkih plinova za najmanje 20% u odnosu na razine iz 1990. godine ili za 30% dopuste li to uvjeti, povećati udio obnovljivih izvora energije u našoj konačnoj potrošnji energije na 20% te postići povećanje od 20% u energetske učinkovitosti.
- Smanjiti udio onih koji rano napuštaju školovanje na 10% sa sadašnjih 15% te povećati udio populacije u dobi između 30-34 godine sa završenim tercijarnim stupnjem obrazovanja s 31% na najmanje 40%.
- Smanjiti broj Europljana koji žive ispod granice siromaštva za 25%, izvlačeći 20 milijuna ljudi iz siromaštva.

Izvor: EK, 2010: 36.

Prilog 2. Sažetak ljestvice ključnih pokazatelja zaposlenosti i socijalnih pokazatelja

	Stopa nezaposlenosti	Stopa nezaposlenosti mladih	Stopa skupine NEET	Realni bruto raspoloživi dohodak kućanstava	Stopa opasnosti od siromaštva	Nejednakost S80/S20
Najbolji	Češka Njemačka	Njemačka	Njemačka Luksemburg Nizozemska Švedska	Danska Latvija Rumunjska	Češka Slovačka	Češka Finska Slovenija Slovačka
Bolji od prosjeka	Danska Mađarska Luksemburg Malta Nizozemska Poljska Rumunjska Ujedinjena Kraljevina	Bugarska Češka Mađarska Litva Malta Nizozemska Ujedinjena Kraljevina	Austrija Češka Mađarska Litva Latvija Slovenija	Slovačka	Austrija Belgija Danska Estonija Finska Francuska Luksemburg Malta Nizozemska Slovenija Švedska	Austrija Belgija Danska Francuska Mađarska Luksemburg Malta Nizozemska Švedska
Dobri, ali potrebno ih je pratiti	Austrija Estonija	Austrija Danska Estonija	Danska			
Prosječni	Belgija Bugarska Finska Francuska Irska Litva Švedska Slovenija Slovačka	Belgija Finska Francuska Irska Luksemburg Poljska Švedska Slovenija Slovačka	Belgija Estonija Malta Poljska Portugal Ujedinjena Kraljevina	Češka Njemačka Španjolska Mađarska Litva Nizozemska Portugal Švedska Slovenija Ujedinjena Kraljevina	Hrvatska Njemačka Mađarska Ujedinjena Kraljevina	Hrvatska Cipar Njemačka Poljska Ujedinjena Kraljevina
Slabi, ali se popravljaju	Cipar Španjolska Hrvatska	Cipar Hrvatska	Grčka Cipar Španjolska		Bugarska Grčka	
Potrebno ih je pratiti	Italija Latvija Portugal	Latvija Portugal	Finska Francuska Irska Slovačka	Austrija Finska Francuska Italija	Cipar Latvija Litva Poljska Portugal	Estonija Italija Portugal
U kritičnoj situaciji	Grčka	Grčka Italija Španjolska	Bugarska Hrvatska Italija Rumunjska	Cipar	Italija Rumunjska Španjolska	Bugarska Grčka Latvija Litva Rumunjska Španjolska

Izvor: EK i Vijeće EU, 2016: 20.

Youth (Un)Employment and the NEET Population in Croatia

Ivan Bedeniković

Abstract

The topic of this article is youth unemployment and the NEET population in Croatia. It also presents normative acts, current challenges and potential future steps towards higher youth employment rates in Croatia. Young people are one of the most exposed groups in danger of poverty or social exclusion. By combining an analysis of strategic documents and statistical data with relevant scientific literature, this article aims to illustrate the situation “in the field”, as well as to provide guidelines for further decreases in unemployment rates and increase of employment rates of young people and the NEET population in Croatia. Youth Guarantee is one of the European Union's attempts at solving the matter of youth unemployment and seeks to ensure that all young people under the age of 25 (under 30 in Croatia) begin participating in the labour market as soon as possible. Due to the past crisis, it can be said that youth unemployment in Croatia has become a structural problem that has to be solved on the level of the Croatian curriculum as well as through rapid adaptation to the processes and the situation on the labour market. It is clear that there is a mismatch between the needs of the labour market and the system of education. Youth policies, youth employment policies and reducing youth unemployment rates (including the NEET population, of course) need to be the political priority of all political structures regardless of country, both at the level of European consensus as well as the national. Young people and their education, employment and prosperity are the *conditio sine qua non* for the future development and survival of any country.

Keywords: youth unemployment, Youth Guarantee, NEET, EU, Croatia.